

Liiketoiminnan ammattitutkinnon työelämätoimikunnan tilannekuva 2018-2019

Liiketoiminnan at työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta.

Vuoden 2018 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2019 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2019 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2020 alkuvuodesta. Tarkistetut suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla.

Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisistä syistä johtuen, kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle.

Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Toimikunnan toimialaan kuului 31.12.2018 yhdeksän tutkintoa: Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen at, Finanssialan at, Kiinteistövälitysalan at, Markkinointiviestinnän at, Myynnin at, Sihteerin at, Taloushallinnon at, Ulkomaankaupan at ja Virastomestarin at. Näiden osalta siirtymäjakso on edelleen käynnissä, mutta toimikunnan fokuksessa on 1.1.2019 lähtien ollut Liiketoiminnan at.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	2018		2019	
	koko tutkinto	tutkinnon osat	koko tutkinto	tutkinnon osa
Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen ammattitutkinto	41	95	30	90
Finanssialan ammattitutkinto	113	361	112	323
Kiinteistövälitysalan ammattitutkinto	109	468	107	417
Markkinointiviestinnän ammattitutkinto	297	786	278	759
Markkinointiasistentin osaamisala	142		134	
Visuaalisen markkinoijan osaamisala	114		87	
Tyhjä	41		57	
Myynnin ammattitutkinto	1326	3606	984	2582
Sihteerin ammattitutkinto	426	756	255	486
Taloushallinnon ammattitutkinto	436	1948	386	1686
Kirjanpitäjän osaamisala	195		200	
Taloussassistentin osaamisala	111		111	
Palkanlaskijan osaamisala	123		97	
Tyhjä	54		24	
Ulkomaankaupan ammattitutkinto	27	48	17	34
Huolitsijan osaamisala	14		3	
Ulkomaankaupan assistentin osaamisala	13		5	
Tyhjä	0		9	
Virastomestarin ammattitutkinto	70	214	58	196

Liiketoiminnan ammattitutkinto			280	1352
Liiketoiminnan palveluiden osaamisala			54	
Kiinteistöväilyksen osaamisala			10	
Taloushallinnon osaamisala			54	
Kansainvälisen liiketoiminnan ja huolinnan osaamisala			2	
Myynnin ja markkinointiviestinnän osaamisala			115	
Finanssipalveluiden osaamisala			0	
Tyhjä			48	
Yhteensä	2845	8282	2507	7925

* Tiedot poimittu 25.2.2019 (vuoden 2018 osalta) ja 15.1.2020 (vuoden 2019 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen. Tutkinnon osien suoritukset eivät sisällä paikallisina ilmoitettuja tutkinnon osia.

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys Marginaalisesti suoritettut tutkinnot ja osaamisalat

Tutkinnon perusteet yhtä lukuunottamatta ovat tulleet voimaan vasta 1.8.2018 eikä suorituksia ole vielä ehtinyt voimassaolevien tutkinnon perusteiden mukaan tulla kovinkaan paljoa. Huomioiden kaikki tutkinnot, koko tutkintojen määrä on pysynyt suunnilleen samana 2018 ja 2019. Tutkinnon osien suoritusten määrä on lisääntynyt vuonna 2019 lähes tuhannella. Tähän on voinut vaikuttaa mm. lisääntynyt tutkinnon osien markkinointi ja työelämän tarpeiden huomioiminen.

Vuonna 2018 koko tutkintoja suoritettiin 2845, osaamisaloja 807 ja tutkinnon osia 8282. Vuonna 2019 koko tutkintoja kertyi 2507, osaamisaloja 1010 ja tutkinnon osia 7925.

Vuonna 2018 suoritettiin 7912 tutkinnon osaa siten, että tavoitteena oli koko tutkinnon suorittaminen. 370 tutkinnon suorittajalla tavoitteena oli tutkinnon osa tai osia. Vuonna 2019 vastaavasti 7462 tutkinnon osan suorittamisessa tavoitteena oli koko tutkinto ja 463 tutkinnon suorittajalla tutkinnon osa tai osia.

Koko tutkintojen sekä tutkinnon osien suoritukset ovat hieman laskeneet vuodesta 2018 vuoteen 2019. Laskua selittää osaltaan tutkinnon perusteen muutosvaihe. Uudet Liiketoiminnan ammattitutkinnon perusteet tulivat voimaan 1.1.2019, joskin vanhoilla perusteilla tutkintoja voidaan suorittaa vielä siirtymäaikana. Vuoden 2019 aikana on siten suoritettu loppuun vanhoilla tutkinnon perusteilla aloitettuja tutkintoja, kun uusilla perusteilla aloitetuista on ehditty suorittaa pääasiassa vasta tutkinnon osia. Koko tutkintoja valmistui vain 280 kappaletta.

Selkeästi suosituin sekä vuonna 2018 että vuonna 2019 on ollut myynnin ammattitutkinto, josta vuonna 2018 on suoritettu 1326 koko tutkintoa ja 3606 tutkinnon osaa ja vielä vuonna 2019 yhteensä 984 koko tutkintoa ja 2582 tutkinnon osaa. Uudesta liiketoiminnan ammattitutkinnosta on jo vuonna 2019 ehditty suorittaa myynnin ja markkinointiviestinnän osaamisalaa 115, joka on selkeästi eniten suoritettu osaamisala.

Vuonna 2018 vähiten on suoritettu ulkomaankaupan ammattitutkintoa, kaikkiaan 27 koko tutkintoa. Suoritukset jakautuvat tasaisesti huolitsijan osaamisalan ja ulkomaankaupan assistentin osaamisalan kesken. Vuonna 2019 uudesta Liiketoiminnan ammattitutkinnosta ei ole vielä lainkaan suoritettu finanssipalveluiden osaamisalaa. Kansainvälisen liiketoiminnan ja huolinnan osaamisalalla suorituksia on kaksi.

Tutkinnon perusteiden osalta ollaan vuonna 2019 murrosvaiheessa perusteiden muuttuessa. Liiketoiminnan ammattitutkinto on ehtinyt olla voimassa vasta vuoden, joten koko tutkintojen ja osaamisalojen suorittamiseen ei ole vielä ollut riittävästi aikaa. Näin ollen tässä vaiheessa on vaikeaa ja liian aikaista ottaa kantaa pieniin suoritustermiin.

Tutkintojen järjestäminen

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrissä ja tutkintojen järjestäminen Tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakaantuminen koulutuksen järjestäjien välillä Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Tarkastelun kohteena on tässä pelkästään Liiketoiminnan ammattitutkinto.

Järjestämislupa on 62 koulutuksen järjestäjällä. Vuonna 2019 tutkinnon tuotti 48 koulutuksen järjestäjää*.

Liiketoiminnan ammattitutkintoa suoritettiin vuonna 2019 yhteensä 280 kappaletta.

Hajonta järjestäjien tutkintomäärissä oli melko suurta, sillä viideltä koulutuksen järjestäjältä valmistui kustakin yksi liiketoiminnan ammattitutkinto.

Vähintään 10 tutkintoa valmistui kymmeneltä koulutuksen järjestäjältä. Nämä kymmenen eniten tutkintoja tuottanutta koulutuksen järjestäjää tuottivat yhteensä 172 tutkintoa.

Muut 30 koulutuksen järjestäjää, jotka tuottivat vähemmän kuin kymmenen tutkintoa kukin, tuottivat yhteensä 108 tutkintoa. Keskiarvo tutkintoja per koulutuksen järjestäjä oli 7 tutkintoa.

Ruotsiksi suoritettuja tutkintoja oli yksi, loput suoritettiin suomen kielellä.

Kolmannes kaikista tutkinnoista suoritettiin Uudellamaalla ja toiseksi eniten Pirkanmaalla, noin neljännes suoritetuista tutkinnoista. Näiden maakuntien jälkeen loput tutkinnot jakautuvat melko tasaisesti muiden maakuntien kesken.

** aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä/oppilaitokselta kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2018 tai 2019 vuonna toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Tiedot poimittu 25.2.2019 (vuoden 2018 osalta) ja 15.1.2020 (vuoden 2019 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen.*

	tutkintoja yhteensä	maakunnan osuus kaikista tutkinnoista
Etelä-Karjala	2	1 %
Etelä-Pohjanmaa	16	6 %
Etelä-Savo	4	1 %
Kanta-Häme	5	2 %
Keski-Suomi	4	1 %
Kymenlaakso	9	3 %
Lappi	15	5 %
Pirkanmaa	64	23 %
Pohjanmaa	2	1 %
Pohjois-Karjala	1	0 %
Pohjois-Pohjanmaa	12	4 %
Pohjois-Savo	5	2 %
Päijät-Häme	15	5 %
Satakunta	10	4 %
Uusimaa	94	34 %
Varsinais-Suomi	22	8 %
	280	100 %

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Pohdintoja

Osaamisen arvioinnin kaksikantaisuuden toteutuminen ja perustelut oppilaitoksissa järjestettävillä näytöille

Yleistyksen oikaisupyynnöistä

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Hyvät käytännöt

Kehittämiskohteita järjestäjien toiminnassa

Liiketoiminnan ammattitutkinnon työelämätoimikunnalle ei ole tullut 2018-2019 aikana lainkaan oikaisupyynnöitä. Tästä voitaisiin vetää karkea johtopäätös, että osaamisen arvioinnissa oppilaitosten toimissa ei ole suuria puutteita tai ongelmia.

Opiskelijapalautteen aloituskyselyn mukaan opiskelijan aloitusvaiheen tieto, miten osaamistani arvioidaan, vaihteli välillä 2,8 - 4,7. Alimman keskiarvon saanut oppilaitos oli vastaajamäärältään pieni.

Arvioimatta jää, onko aloituskyselyn vähäinen vastausmäärä yhteydessä opiskelijoiden tietämykseen henkilökohtaistamisen toimenpiteistä.

Päätökyselystä voi tehdä johtopäätöksen, että oppilaitokset ovat panostaneet erityisesti näyttöjen suunnitteluun ja arviointiin, sillä näihin kohteisiin liittyvät palautteiden keskiarvot liikkuvat välillä 3,8 - 5,0. Tätä havaintoa tukevat myös keskustelut vierailukäynneillä sekä osaamisen arvioinnin suunnitelmat.

Tulosten mukaan opiskelijat olivat vahvasti mukana näyttöjen suunnittelussa, arvioijat olivat ammattitaitoisia ja näytöt vastasivat todellisia työelämän tehtäviä.

Kyselyn perusteella kehittämiskohteena on erityisesti opintojen hakeutumisasihmien tiedottaminen ja ohjaus sekä HOKS:in päivittäminen ja HOKS:in toteutumisen seuranta.

(opiskelijapalautteen tarkastelujakso on 7/2018 – 9/2019. Arviointiasteikko 1-5, jossa (5) täysin samaa mieltä, (4) jokseenkin samaa mieltä, (3) osin samaa osin eri mieltä, (2) jokseenkin eri mieltä, (1) täysin eri mieltä)

Vuoden 2019 tilastojen osalta toimikunta päätyi kokouksessaan siihen, että ”arviointia päättämistä” ei kannata kommentoida siirtymävaiheeseen liittyvän tilastojen heikomman luotettavuuden takia.

Toimikunta päätyi kokouksessaan myös siihen, että tietoja opiskelijoiden näyttöpaikkoihin liittyen ei kommentoida, koska tämän asian osalta Koski -palveluun syötettyyn tietoon ei uskalleta luottaa täysin.

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteet työelämävastaavuus

Valinnaisuus toteutuminen tutkintojen suorittamisessa

Lisäohjeistuksen tarpeet tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksissa tai ammattitaidon osoittamistavoissa

Kokemuksia uusien tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Liiketoiminnan ammattitutkinnon perusteet astuivat voimaan 1.1.2019. Käytännön kokemusta on vielä melko vähän, mutta vierailukäyntien yhteydessä käydyissä keskusteluissa koulutuksen järjestäjien, opiskelijoiden ja arvioijien kanssa uudistus on saanut enimmäkseen positiivista palautetta. Yhdeksän tutkinnon sulauttaminen laaja-alaiseksi ammattitutkinnoksi ei ole ollut täysin kivuton prosessi, mutta hyötyjä näyttäisi kuitenkin olevan mukavasti haittoja enemmän. Työelämän tarpeet on huomioitu mm. joustavaksi koetulla tutkinnon rakenteella ja suhteellisen laajoilla aihekokonaisuuksilla.

Tutkinnon sisällä on kuusi osaamisalaa ja lisäksi opiskelija voi valita tutkinnon osan esim. toisesta ammattitutkinnosta. Toimikunnan saaman palautteen mukaan valinnaisuus toteutuu tutkinnon sisällä

kohtuullisen hyvin. Kritiikkiä ei ole esitetty kovinkaan monesta asiasta, mutta tiettyjen tutkinnon osien (Turvallisuusalan ammattitutkinnon tutkinnon osa, Vartijan koulutus | 25 osp) pisteyttäminen on kuitenkin koettu tutkinnon muodostumisen kannalta hankalaksi asiaksi. Laaja-alaisuus on yleisesti ottaen koettu myönteisesti, mutta varjopuolena saattaa olla, että käytännön työtehtävissä vaadittu erityisosaaminen jää pienemmälle huomiolle. Keskustelua tähän liittyen on käyty Taloushallinnon ja Finanssipalveluiden osaamisalojen osalta.

Ammattitaitovaatimusten tai ammattitaidon osoittamisen tapojen osalta toimikunnalle ei juurikaan ole esitetty kysymyksiä. Muutenkin kysymyksiä on tullut yllättävän vähän ja ne ovat useimmiten liittyneet tutkinnon muodostumiseen. Toimikunta on tulkinnut tilanteen kertovan siitä, että tutkinnon perusteet on laadittu ymmärrettävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Kaikki koulutuksen järjestäjät eivät tosin vielä ole käynnistäneet tutkintoon tähtääviä koulutuksia, mikä lienee vaikuttaneen keskustelun vilkkauteen. Lisäksi on jossain määrin todennäköistä, että osa kysymyksistä on jäänyt esittämättä työelämätoimikuntajärjestelmän hakiessa toimintamuotojaan.

Toistaiseksi hankittujen kokemusten pohjalta voidaan todeta, että tutkinnon perusteet vaikuttavat riittävän toimivilta. Tässä yhteydessä on kuitenkin paikallaan tuoda esille, että osalla tutkinnon kohderyhmistä on vielä sulateltavaa uudistuksessa. Esimerkkinä voidaan mainita kiinteistövälittäjät, jotka eivät enää pysty käyttämään nimikettä "KiAT" merkinä tutkinnon suorittamisesta.